

Rient de l'art i de qui el vetlla

Esdres Jaruchik Naveiras

Núria Perpinyà
Els privilegiats

A les tres anteriors novel·les de Núria Perpinyà l'espai tancat, no sempre físic, sovint claustrofòbic, es converteix en element definitori de la narració i de l'estructura, en l'escenari on una petita comunitat de personatges, heterodoxos i obsessius, recreen el microcosmos que suposa tota comunitat humana. És el cas de la medicina a *Un bon error*, l'habitatge a *Una casa per comprendre* i un petit poble colrat per la boira a *Mistana*. Que, en aquest sentit, és potser la que més coincideix amb *Els privilegiats*. A *Mistana* l'anècdota són uns pocs personatges atrapats en quatre carrers asfíxics on la situació va degenerant fins a arribar a un final delirant. A *Els privilegiats* el repartiment és coral també, així com l'espai, molt definit, i la culminació, que també té un punt de catarsi.

Les diferències vénen pel to. *Els privilegiats* és una novel·la més desenfadada, més juganera, irònica i satírica. Una sàtira sobre el món dels museus en particular i de l'art en general, una sàtira generosa perquè tothom rep i a base de bé. I és més rica en les veus dels personatges. I al mateix temps més continguda, especialment respecte a la segona part de *Mistana*, on el desfici absolut dóna la sensació que se li va de les mans a l'autora. Es pot dir que a on *Mistana* hi ha ambientació, a *Els privilegiats* hi ha idees.

Idees com que l'art per l'art és una bajanada tan gran com l'art 'bell', la relació conflictiva entre l'original i la còpia, el paper del mateix museu com a magatzem d'art i/o com a espectacle *partematístic* per a les masses –que està lligada a la concepció de l'art com a negoci–, el valor de les instal·lacions, etc. I el mèrit de Perpinyà rau en que totes aquestes idees les planteja però no les respon, és equànime o, el que és el mateix, és crítica amb tothom i per tant tothom comparteix, diríem, una part de culpa. I tot això sense fer res que s'assembli a un assaig. Perquè *Els privilegiats* és ficció, és novel·la i teatre, o teatre i novel·la, ja que gran part del text apareix en forma de diàleg de caire dramàtic, amb acotacions incloses. Es llegeix com una novel·la, com una obra de teatre i com les dues coses alhora, però no es llegeix com un assaig.

Els zeladors del Museu Filantròpic de Telamós són els que vehiculen la trama, ben simple: un museu polsós i desert que llangueix eternament és comprat per l'Estat, que el converteix en un museu última generació curull d'obres tan conceptuals i tan modernes que ningú les entén –ni els mateixos artistes, que emmascaren la seva mediocritat sota títols críptics i explicacions pseudofilosòfiques–, però un museu que acaba sent igual de província que el que hi havia abans, que tenia fins al sostre còpies a l'oli de les obres més conegudes de l'art universal i retrats mediocres de personatges vip de la ciutat. I, entremig dels dos paradigmes del que no hauria de ser un museu, els treballadors, cadascun amb personalitats molt marcades, quasi estereotíps. Són per exemple l'abnegat i servil: en Scrivà; l'optimista: en Bernat; el queixós: l'Ambrós; el pintor frustrat: en Tangué; o la directora, la Trevi, el personatge més aconseguit per la hilaritat i la tendresa que desprèn, representant de la més rabiosa *modernor*, ingènua, vitalista i fum d'encenalls. Tot un personal que retrata minuciosament Perpinyà a la feina. Perquè *Els privilegiats* és també una novel·la sobre el món del treball, sobre les seves misèries i les seves grandeses: les enveges, les camarilles, les punyalades per l'esquena, la solidaritat entre companys. Un fris força complet de la diversitat i el xoc entre uns i altres en l'espai laboral i alhora de la universalitat d'aquests comportaments.

N'hi ha altres, de virtuts, però el que no hi ha és més paper i per tant acabaré amb la llengua: cada personatge fa servir un registre lingüístic propi, un parlar diferenciat que el determina i l'identifica. I el lector en gaudeix. Per exemple la directora, que empra un català-italià macarrònic; però ni en ella ni en la resta el registre sona impostat, i això no és gens senzill a l'hora de caracteritzar lingüísticament les veus d'una novel·la.

Com no és ni fàcil ni habitual compaginar el risc, tan present a l'obra de l'autora, amb el divertiment i l'humor. A *Els privilegiats* ho ha aconseguit.

Núria Perpinyà

Lleicatanà i professora de teoria de la literatura a la Universitat de Lleida, Núria Perpinyà (1961) és una experta en l'obra de Gabriel Ferrater –autora de fins a quatre llibres sobre el poeta, l'últim dels quals *Gabriel Ferrater: recepció i contradicció*– però el seu reconeixement, sobretot crític, es deu a les novel·les *Un bon error*, *Una casa per comprendre* i *Mistana*, Premi Nacional de la Crítica el 2005.

Títol original: **Els privilegiats**

Autora: **Núria Perpinyà**

Editorial: **Empúries**

Pàgines: **325**

Benzina, 20, octubre 2007